

Красимир Шекерджиев

Благодаря. Не всички са юристи и затова си мисля, че би било добре да не застъпвам чисто теоретични правни фигури, а да се опитам да обясня какво мисля по въпроса, съобразно практиката и евентуално проблемите, които тя поставя.

На първо място ще се спра върху проблемите, които аз виждам и за които си мисля от известно време. За успехите ще говоря после, но мисля, че по-важният проблем е защо не успяваме да се преборим с организираната престъпност. Този общ въпрос не е точен, тъй като не е работата на съда да се бори с организираната престъпност. Това е работа на някой друг. В случая на разследващите органи. И въпросът е защо те не успяват. Според мен има три групи причини, първата от които е чисто законодателна. Струва ми се, че един от най-ефективните методи за постигане на успех в подобен тип дела, без значение какъв вид престъпност и каква дейност развива всяка организирана престъпна група, е да успее да се мотивира някой от участниците в нея или някой, който има колкото по-пълна, толкова по-добра информация, да даде показания, с които да подкрепи обвинителната теза. Това, според мен, е най-сигурният метод за постигане на успех в подобни производства. В България законодателството дава изключително малки възможности на разследващите органи да постигнат пробив в тази насока. Най-грубо казано, ако прокурорът, дознателят, следователят или екипът от хора, които се занимават с разследването, се опита да мотивира един от участниците в подобна група да даде показания срещу останалите и те да послужат за основа на евентуално успешно водене на наказателно производство, той обективно няма какво да му предложи. Няма как да бъде договорена наказателна неотговорност на лицето, което сътрудничи на обвинението. Защото тази възможност не е предвидена в закона. Няма как да бъде поет ангажимент квалификацията да бъде за по-леко наказуемо престъпление, с оглед определяне на по-леко наказание защото това също противоречи на закона. Няма как да се поеме ангажимент от страна на обвинението по отношение на наказанието, дори в рамките на нормалната квалификация, което е доста важно за всяко едно лице, привлечено към наказателна отговорност. Защото няма механизъм, по който прокуратурата, следствието или дознанието да поемат ангажимент за действията на съда. Във всички случаи е възможно да се обсъжда полезността на приложението на института на споразумението, но там чисто законодателно отново има проблем, тъй като законодателят е предвидил такъв ред за провеждане на процедурата, че това споразумение отново подлежи на одобрение от съда. Практиката показва, че ние нямаме класическо договаряне на разследващите органи с един от извършителите или участниците в организирана престъпна група, което да е било постигнато по пътя на споразумението и да е довело до носене на тежка наказателна отговорност на останалите членове на групата. Знаете, например, за нашумялото дело на Димитър Желязков (известен като Митьо Очите) и неговата група. То приключи изцяло със споразумения. Ако не се лъжа, последният голям бос в Ню Йорк Джон Готи влезе в затвора след четири поредни оправдателни присъди при петото разглеждане на дело срещу него, защото прокуратурата успя да се споразумее с един от приближените му- Сами Гравино. Този човек- Гравино беше обвинен в куп престъпления, получи ако не се лъжа присъда само седем години “лишаване от свобода” и гаранциите на програмата за защита на свидетели, но това доведе до влизането на Джон Готи в затвора, а на Рудолф Джулиани в политиката, ако се не лъжа. Мисълта ми е за моркова и тоягата в тези дела. Разследващите нямат моркова. Те нямат какво да предложат, а това е законодателен проблем. Ако законодателят иска да се постигне нещо, то той трябва да го реши по някакъв начин.

Аз съм в деликатна ситуация и не бих могъл да дам становище какъв следва да бъде законът защото все пак има разделение на властите и аз съм представител на една от тях. Но аз се опитвам да дефинирам и направя видим проблема.

На следващо място, ако искате да успеете в борбата с организираната престъпност, както каза колегата, всичко е въпрос на доказателства. Има доказателства- те издържат в съд и от това следва осъдителна присъда. Няма доказателства- получавате оправдателна присъда. Въпросът е да съберете доказателства и те да бъдат годни. Защото негодните доказателства няма да доведат до нищо добро. Те пак ще доведат до оправдателна присъда. Та ако искате да съберете доказателства, можете да го направите и по друг начин. Когато се опитате не да потърсите някой, който е вече вътре в организираната престъпна група, а вие да внедрите такъв. Това е доста разпространен метод. Само че дори тук, ако приемете този начин и метод на действие, вие няма да намерите никаква законодателна подкрепа. Защото вие не можете да гарантирате на вашия внедрен агент наказателна неотговорност, не можете да се договорите със съда за действията му и, не на последно място, не можете да му осигурите защита. По една или друга причина в България вече са въведени институциите на защитените свидетели, възможността определени участници в наказателното производство да бъдат охранявани. Аз ви казвам и се ангажирам с това твърдение от позициите на моя опит, че тези механизми не работят. Ние сме малка южна държава. Почти не се сещам за свидетел, който е започнал като анонимен и е завършил като такъв. Почти не се сещам за свидетел, който е бил охраняван в продължение на дълъг период от време. Тука въобще не включвам, както закона е предвидил, охрана на семейството, охрана на децата или охрана на други интереси. Аз съм имал случай, в които пострадал от тежко престъпление - опит за убийство решава да даде показания, които по несъмнен и категоричен начин ще уличат извършителя на престъплението. И този човек – евентуалният извършител на престъплението – е познат на пострадалия. Пострадалият е жив и адекватен. А извършителят на престъплението се укрива. Абсолютно стандартна ситуация. Аз в качеството си на дежурен съдия отивам, за да бъде проведен разпит пред мен и по този начин показанията на пострадалия свидетел гарантират възможността да бъдат ползвани в производството. Преди да започне разпита, този човек се обърна и каза: „Вие какъв сте?“ Аз му казах. Той каза: „ще ви излъжа“. И аз попитах защо. И той ми каза: „защото ако кажа кой беше, няма кой да ме опази“. Тогава аз излязох и се обадох на познати полицейски служители от тогавашната СДВР. Проведох напълно неформален разговор. Казах им, че имам проблем, разказах историята и ги попитах какво могат да направя за свидетеля. А те ми казаха: „максималното, което можем да направим, е да въведем човека за един месец в МВР болница“. Факт. След което аз се върнах и казах на човека, че съжалявам и не мога нищо да направя за него, той излъга, извършителят на престъплението се предаде след три дена и не беше задържан, защото нямаше доказателства срещу него. Разказвам ви практически проблем. Мога да ви разкажа и друг такъв. Примерно, по мое шумно дело наскоро получих молба. Вече на втора инстанция един от свидетелите реши, че се чувства заплашен. И помоли да му бъде осигурена защита. Ние със състава се събрахме и решихме, че действително съществува някаква обективна заплаха. Произнесохме се със съдебен акт, в който приложихме вече установеното в закона: този свидетел и семейството му да бъдат защитени. За 4 месеца съм получил три молби от шефа на полицията с молба да бъде прекратено подобно действие, защото те нямат хора. Аз им вярвам и нямам основание да смятам, че ме довеждат. Не мисля, че тези хора не искат да свършат работа, те просто не могат, нямат ресурс. И това води до втората група проблеми, които аз виждам в борбата с организираната престъпност, и тя е най-грубо казано липса на ресурс. Под ресурс разбирам хора, време и пари. Защо казвам „време“. Всяка една организирана престъпна група, колкото по-организирана, колкото по-

всеобхватна е дейността ѝ, толкова по-трудно е тя да бъде разследвана. Така, както поне в теорията пише, тя е структурирана по начин, че този, който стои най-отгоре обективно не е свързан с тези, които стоят най-отдолу и осъществяват практическата престъпна дейност. Там няма документация. Там нямате свидетел. Там не можете да го подслушате, защото не може да им хванете телефоните, а дори и да ги хванете, те говорят завоалирано. И заради това, за да успеете ви трябва време. В България времето е дефицит. В България, ако сте представител на медиите или на хора, които се занимават с изследване на този феномен, натискате правителството, което е естествено. То бива натискано и отвън, като всички искат резултати сега и веднага. Дори вчера във вестниците ни бяха дали петмесечен срок за постигане на определени присъди. За тези срокове ние слушаме сигурно десет години. Хайде да не е от десет, ама поне откакто започнахме да преговаряме по глава двадесет и четири "Правосъдие и вътрешен ред". Има една латинска поговорка, и тя гласи, че който кара съда да бърза, бърка. Мисля, че тя важи и за разследващите органи. Ако са натискани да постигнат бързи резултати, те не успяват. И доказателство за това е следното. Ако приемем, че медийни дела са тези, които са предмет на предавания или публикации в различните видове медии, и ако си направите труда да направите статистика /аз, разбира се, не съм я правил /, та ако направите статистика, ще видите, че там процентът на спечелените дела от страна на държавното обвинение е много по-малък от процента на загубените дела. Няма да споменавам десетките оправдателни присъди за банкови и други дела. Просто в един момент вие виждате, че човекът е задържан, а две години по-късно, да кажем, делото е прекратено. Което значи, че когато те са под натиск, те бъркат и губят делата. И не можем да кажем: „не, те не се справят по принцип“. Защото по останалите дела не е така. Защото в тези дела, по които не са пресириани, те печелят, да речем, 80 % или повече от тях. А в другия случай губят 80 %. Затова аз смятам, че натискът върху разследващите органи ги кара да бързат, да допускат грешки и да губят съдебната битка. Ще ви дам пример. Когато има трафик на дрога, ако първоначалните следствени действия /да кажем, протоколът, с който бива иззета дрогата/ са извършени не по реда, предвиден по НПК, то тогава съдът ще констатира прекъснатата верига между основното веществено доказателство, което е предмет на производството и това, което е изследвано в експертизата. Грубо казано, няма да можете да установите, че в тази кола е имало дрога. Ще установите, че е имало нещо, което не е ясно какво, а това значи оправдателна присъда. На следващо място проблем е и това, че липсват хора. Какво значи „няма хора“. За да се провежда успешна борба на този фронт, а именно срещу организираната престъпност, ви трябва мотивирани, добре платени и знаещи хора. В България не са много тези, които са достатъчно мотивирани да работят и достатъчно добре платени, за да работят честно, почтено и да развиват тази дейност. Не знам защо е така, но е факт. Аз, например, съм виждал СРС, които не са стигнали до реализация, но в тях хора, занимаващи се с подобна престъпна дейност, говорят за заплащане на служители на полицията, на прокуратурата, а според мене и на съда, защото и такива съм виждал. Тази информация е толкова чудовищна, че ако е вярна, следва извод, че разследващите органи нямат никакъв шанс... И тук стигам до третия голям проблем, без той да е най-маловажен. И той носи името корупция. Ние имаме проблем с корупцията. Всеки път, когато някой ви каже, че ние нямаме проблем с корупцията, не е прав, защото няма как съдебната система да е цялата в бяло. Това е абсурд, да. Много мои колеги ще ви кажат, че не можете да купите съда, защото има три инстанции или съдебни състави с по трима или пет членове. Те ще ви кажат, че е невъзможно да корумпираш толкова много магистрати, част от които работят в екипи. Това е тема на друг разговор. Но аз ще ви кажа следното. Вие всички знаете, че разследването може да се оприличи на пирамида. Най-отгоре стои съдът. Най-отдолу са оперативните. Над оперативните са дознатели, респективно следователи, след това са прокурорите. И най-

горе е съдът. За деветнадесет години – толкова ли вече сме в преход? - може би точно за седемнадесет години ние имаме едно трицифрено число служители на полицията, които са отстранени за корупция. Осъдени или уволнени. Едно малко двуцифрено число следователи, които са имали същата участ. Едноцифрено число прокурори и нито един съдия. Нито един. Ако някой се сеща осъден съдия за корупция за тези години, кажете ми кой е. Говоря за осъден, с влязъл в сила осъдителен съдебен акт. Това е проблем. Защото както се каза вчера, хората, занимаващи се с организирана престъпна дейност работят с ужасно много пари. Те са много силни и за да се бориш срещу тях ти се нуждаеш сериозен ресурс. Така или иначе, аз мисля, че проблемът с корупцията е третата предпоставка да нямаме видими успехи с борбата с организираната престъпност.

И за да не бъде всичко толкова черно, искам да ви кажа, че не е чак толкова страшно. Има определени групи производства, които се развиват добре. Ще ви дам пример. Имаме видими успехи, по-скоро разследващите имат, защото ние, съдът, общо не се борим, защото това не ни е работата. Има видими успехи в борбата с трафика на хора. Много често това се получава, защото там става дума за класическо престъпление: група хора организират превозването на група други хора, които отиват да се занимават, да кажем, с проституция или с някаква друга незаконна дейност. Много често някой от пострадалите (въпреки че не знам, дали повечето го правят по собствено желание или не) влиза в конфликт с ръководителите и започва да говори. И когато тези хора започнат да говорят цялата група може да попадне под ударите на закона, защото има говорещ вътрешен човек.

По този начин се случва, когато те говорят не пред българските власти, а пред чуждите власти, както често става. Много сигнали от чужди правоохранителни органи дават начало на водени в страната наказателни дела. Хубавото на сигналите отвън е, че те не могат да бъдат пренебрегвани. Защото когато те кажат: „ние знаем това и това“, те след това искат да разберат ние какво сме направили. Няма как да смачкаш такъв сигнал. Въобще не става. По същия начин, според мен, има известни успехи в преследването на бизнеса с наркотици. Добре и сравнително лесно може да бъде проследен човек, който продава наркотици, да бъде хванат човек, който ги купува, и след това той да бъде мотивиран да свидетелства срещу този, който му ги е продал. Тогава се тръгва нагоре по веригата, но се стига донякъде. От един момент нататък нямате никакъв шанс. Не можете да хванете човека, който вкарва по 50 кг. хероин в страната. В него няма никога нищо. Ще стигнете до някакво ниво и толкова.

В кои производства няма никакъв пробив. Това са делата за контрабанда. Там се печелят ужасно много пари, и за разлика от дамите, занимаващи се с най-старата професия, или от хората, купуващи наркотици, пилешките кожички не говорят. Там разследващите нямат никакъв шанс. Но за да се успее, може би това трябва да стане по пътя на международното сътрудничество. Защото аз съм виждал често, че едни документи се показват, да кажем, на границата X, други са на границата Y, а на нашата граница те са съвсем различни. И като последно, не може да има, или поне аз така мисля, организирана престъпност без някаква форма на защита от държавата. Няма как да продавате дрога в София и да нямате човек в полицията. Но аз мисля, че така е от Ню Йорк до Хелзинки. Но тук няма как да го хванете. Защото ще ви попречат, а дори и отстранят още на първата седмица. Може би леко разхвърляно Ви говорих. На мен ми се иска, ако имате някакви въпроси, ако с нещо не сте съгласни или искате да ме попитате, да го направите, като аз ще се опитам да бъда изчерпателен. За мен това е много интересно, тъй като за пръв път си общувам с хората, чиято дейност чета, гледам, но тя не е чисто юридическа. Благодаря!